

שיחת מו"ר ראש הישיבה
הרה"ג יעקב שפירא שליט"א
שיחה לפסח – אף הן היו באותו הנס
שנה עשירית ה'תשע"ט

שואלים בהלכות הפסח שלושים יום קודם פסח

הגמרא אומרת (פסחים ו, ב) "שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלושים יום", ולומדים את זה ממש רבינו שבפסח ראשון הזהיר על פסח שני. כשחז"ל אומרים ששואלים ודורשים בהלכות הפסח, זה לא רק ללמוד קיצור שולחן ערוך או לקחת כל מיני ספרי קיצור אחרים ולראות מה מותר ומה אסור. צריך לשאול ולדרוש בהלכות הפסח, ללמוד את הדברים בעיון. מי שלא לומד לפחות עניין אחד או שניים לפחות בעיון, הוא לא מרגיש טעם במה שהוא עושה. הוא עושה את זה רק בגלל שכך כתוב. כמו כל מיני אנשים שבוכים בר"ה כי במחזור כתוב "כאן צריך לבכות". אז בפסח כתוב שכאן עושים הסבה, אז הוא מיסב. צריך ללמוד מה זה, איך להסב? כמה זה כזית וכד'. לא לעשות רק בגלל שכתוב במחזור. זה מצוין שעושים לפי מה שכתוב במחזור אבל לפחות צריך ללמוד גם בעייני אמונה וגם בעייני הלכה את מהות חג הפסח.

חיוב נשים בד' כוסות

הגמרא בפסחים אומרת (קח, ב) "הכל חייבים בד' כוסות אחד אנשים ואחד נשים...אמר רבי יהושע בן לוי, אף נשים חייבות לפי שהם היו באותו הנס". שואלים כל המפרשים, מה חידש ריב"ל, שגם נשים חייבות בד' כוסות? בפשטות הטעם לפטור זה בגלל שזה מצוות עשה שהזמן גרמא. אז הוא מחדש שכן. זה כתוב במפורש בברייתא. אז מה חידש ריב"ל?

אף הן היו באותו הנס

מה הכוונה שאף הן היו באותו הנס? מחלוקת ראשונים במקום. רש"י אומר, בגלל שהנס נעשה על ידיהן. דהיינו גם בחנוכה הנס נעשה על ידיהם, גם בפורים הנס נעשה על ידיהם. וגם בזכות נשים צדקניות יצאו ישראל ממצרים.

יש פירוש בדרך צחות מה זה בזכות נשים צדקניות נגאלו ישראל ממצרים. המפרשים על התורה אומרים שהגזירה הייתה בעצם ארבע מאות שנה. קושי השעבוד קיצר את זה למאתיים ועשר שנים. על זה אמרו, בזכות נשים צדקניות יצאו ישראל ממצרים. מי שהיה שותף לקושי השעבוד בכל ההכנות לפסח, זה

מה שהוריד את מספר השנים מארבע מאות למאתיים ועשר, אז בזכות נשים צדקניות יצאו ישראל ממצרים...

תוספות חולק על רש"י ואומר שהכוונה היא שגם הן היו בהצלה של חנוכה, הן גם היו בהצלה של פורים, והן גם השתעבדו במצרים ויצאו ממצרים. שואל התוספות על עצמו, אם במקום שהיא מצוות עשה שהזמן גרמא אישה פטורה אבל כשהן היו באותו הנס הם חייבים, אז למה הן לא חייבות במצוות סוכה? סוכה זה זכר לזה שהיינו במדבר עם ענני כבוד, אז למה הן לא חייבות מדין אף הן היו באותו הנס בסוכות? אומר התוספות, אף הן היו באותו הנס זה מקום לחייב רק בדבר שהוא תקנה דרבנן. אבל דבר שהוא לא תקנה דרבנן אלא דין דאורייתא אז לא מועיל טעם אף הן היו באותו הנס כדי לחייב על אף שזה מצוות עשה שהזמן גרמא.

אף הן היו באותו הנס בדרבנן

הפשט על פניו בתוספות לכאורה מפני שבמקום שכל החיוב מדרבנן אז הם אמרו והם אמרו. הם אמרו שהם תקנו תקנה שצריך לעשות כך וכך והם אמרו שכל מי שהיה בנס הוא חייב על אף שזה מצוות עשה שהזמן גרמא. זאת אומרת שבעיקרון מצוות עשה שהזמן גרמא זה לא פטור רק בחיובים שהם חייבים דאורייתא. גם חיובים מדרבנן ג"כ אם זה הזמן גרמא לא מטילים עליהם חיוב חוץ ממקום שרבנן עצמם אמרו שאם הן היו באותו הנס אז צריך להטיל עליהם את החיוב.

אף הן היו באותו הנס מוריד פטור או מחייב חדש

יש שאלה ידועה שהגרי"ז מעלה אם אף הם היו באותו הנס זה רק מוריד את הפטור של הזמן גרמא וממילא החיוב של אישה עכשיו זה כמו בכל מצווה שאין בה את הפטור של הזמן גרמא, היא ואיש אותה דבר, או שלא. יש לה פטור בגלל הזמן גרמא. אבל יש מחייב חדש שנקרא אף הם היו באותו הנס שלכן הם חייבים, אז לפי ההסבר הצד השני מה שאישה חייבת באף הם היו באותו הנס זה חיוב חדש, לא כמו של איש. זה סיבה חדשה, אף הם היו באותו הנס. או שלא, אף הם היו באותו הנס זה רק סיבה ללמה לא יהיה להם את הפטור של הזמן גרמא, אז זה חוזר להיות

מישהו בסוף, זה מנהג אמריקה שכשמישהו אומר תודה לאשתו כולם מחייכים? אז אותו אדם ששאלתי אמר לי, על מה הוא אומר תודה לאשתו, היא לא נקפה אצבע, כל הבית מלא משרתים ומשרתות. אמרתי לו שהוא לא צודק, תודה רבה תמיד צריך להגיד.

מקור חיוב הנשים באכילת מצה

תוספות במגילה (ד, א) אומרים שאישה חייבת באכילת מצה מדין כל שישנו בכל תאכל חמץ, ישנו בקום אכול חמץ. מי שמוזהר על חמץ הוא גם חייב באכילת מצה. שואלים התוספות, תיפוק ליה מדין שאף הן היו באותו הנס? תוספות לומד בקושיה, שאף הן היו באותו הנס זה סיבה לא רק לחיוב בד' כוסות, זה גם סיבה מספקת כדי לחייב באכילת מצה. מתרץ התוספות כמו שהבאתי מקודם שלגבי מצווה דאורייתא אין דין של אף הן היו באותו הנס. אף הן היו באותו הנס זה סיבה לחייב בדרבנן, אבל מצה שהיא דאורייתא לא מחייבים בגלל שהם היו באותו הנס. ולכן הגמרא אומרת שהסיבה שנשים חייבות באכילת מצה זה בגלל שמי שחייב באיסור אכילת חמץ חייב לאכול מצה.

אומר השו"ע (תע"ב, י"ד) שנשים חייבות בד' כוסות ובכל המצוות הנוהגות באותו לילה. דהיינו, מה זה עוד מצוות חוץ מד' כוסות? אכילת מצה, אכילת מרור "על מצות ומרורים יאכלוהו". אומר המשנה ברורה (שם מ"ה) "כגון מצה ומרור ואמירת הגדה". לכאורה זה לא כמו תוספות. הרי כל המחייב של אישה לכאורה במצה זה בגלל שכל שישנו בכל תאכל חמץ הוא שייך לקום אכול מצה. אבל ד' כוסות, דרבנן, זה רק בגלל שהם היו באותו הנס. ותוספות אומר שאף הם היו באותו הנס זה רק מחייב בדין דרבנן ולא דאורייתא. אז מה הסיבה שאומר המשנה ברורה בשם עוד כל מיני אחרונים שגם באמירת ההגדה היא חייבת. הסיבה היחידה זה אף הם היו באותו הנס ותוספות אומר שזה מחייב רק בדרבנן וההגדה זה דאורייתא. אז לכאורה זה נגד התוספות, "והגדת" זה דאורייתא.

שנית, אם כפי שנפסק להלכה אז למה הגמרא לא אומרת במפורש גם נשים חייבות בהגדה של פסח. כמו שהגמרא אומרת אף נשים חייבות באכילת מצה מנימוק אחר. אף נשים חייבות בד' כוסות. אז למה לא כתוב בגמרא אף נשים חייבות בהגדה של פסח? אותו נימוק הרי מחייב אותם בד' כוסות, אותו נימוק יחייב אותם בהגדה של פסח. הגמרא מתייחסת לד' כוסות, מצה שחייבים בגלל שהיא מצווה לא לאכול חמץ, למה לא כתוב בגמרא שהם חייבות בהגדה של פסח?

שיטת החיי אדם

החיי אדם כידוע היה גדול מאוד, מחותן של הגר"א. הוא כתוב באחד הספרים שלו שבזמן החתונה של הבנים הוא ביקש מהגר"א לרקוד בחתונה והגר"א אמר לו "אז ימלא שחוק פיניו". אבל כתוב שביו"ט הגר"א רקד. אומר החיי אדם (ק"ל, י"ב) שהיות ואישה חייבת בד' כוסות, אף הם היו באותו הנס, והגמרא

כמו מצווה שאין הזמן גרמא והיא חייבת בדיוק כמו האישה. מה הנפקא מינה בשאלה הזאת? אם נשים מוציאות ידי חובה אנשים. אם אישה חוזרת להיות חייבת כמו אישה היא יכולה להוציא איש ידי חובה. אבל אם יש לה חיוב חדש, היא לא יכולה להוציא ידי חובה איש. יש נפקא מינה נוספת. עבד חייב במצוות כמו אישה. אבל לכאורה הוא חייב במצוות כמו אישה רק במצוות שהיא והאישה חייבים, אבל במקום שהיא פטורה מדין הזמן גרמא, רק יש לגבה סיבה מיוחדת לחייב אותה בכל זאת בגלל שהם היו באותו הנס אז זה שייך רק לאישה ולא לעבד.

שורש מחלוקת רש"י ותוס'

למה רש"י לא לומד כמו תוספות שאף הם היו באותו הנס הכוונה היא שגם הם ניצלו? למה רש"י צריך לומר בגלל שעל ידיהן נעשה הנס? רש"י בא לתרץ את קושיית התוספות. תוספות שואלים אם אף הם היו באותו הנס מחייב את האישה אז הם צריכות להתחייב בסוכה, זה קשה אם רק נגיד שגם היו אלה שניצלו. אבל אם אף הם היו באותו הנס הכוונה היא שעל ידיהן נעשה הנס אז זה שייך להגיד רק בחנוכה פורים ופסח. לא שייך להגיד שהנס נעשה על ידיהם בסוכה. רש"י בא להגיד למה אין בסוכה את החיוב מטעם אף הם היו באותו הנס אז אומר רש"י שייך לומר רק במקום שהיו שותפות בפעילות הנס ולא במקום שהם רק ניצלו באותו הנס. אז רש"י הולך לשיטתו. נכון שסוכות הוא ההמשך פסח, אבל זה לא באותו רמה. לא כתוב שהיו לנו סוכות במדבר בזכות נשים צדקניות.

חיוב נשים בכלל מצוות הסדר

אישה חייבת בד' כוסות בגלל שאף הם היו באותו הנס. מה הדין האישה בשאר חיובי ליל הסדר? בהלל, הגדה של פסח, אישה חייבת או לא? החינוך (מצווה כ"א) כתוב שנשים חייבות במצוות עשה של "והגדת", לומר את ההגדה. ומקשה שם המנחת חינוך, הרי זו מצוות עשה שהזמן גרמא? וגם אם נאמר שחייבות מדין אף הן היו באותו הנס, תוספות כתוב במפורש שטעם אף הן היו באותו הנס הוא דרבנן. בגמרא כתוב שנשים חייבות בד' כוסות מדין אף הן היו באותו הנס, אבל לא שנשים חייבות בהגדה של פסח. לכאורה מצד הסברה צריך לחייב אותם. בגלל שאם אף היו באותו הנס הם חייבות בד' כוסות, אז למה רק בד' כוסות, תחייב אותם בכל המצוות של הלילה? השו"ע (תע"ב, י"ד) באמת פוסק ככה שנשים חייבות בד' כוסות ובכל המצוות של כל אותו הלילה. חוץ מהסיבה, כתוב שנשים לא חייבות בהסיבה, א"כ היא אישה חשובה. אישה חשובה היא גם נוהגת. מה זה הגדרה של אישה חשובה, זה כבר דיון שם בפוסקים.

הייתי פעם בארה"ב עם אבי, והיינו שם בליל שבת בסעודה כמנהג אמריקה בערך חמישים איש שם. ובעה"ב היה המנחה של ליל השבת הזה. כל חמש דקות כשמישהו גמר לדבר, אז בעה"ב אמר, תודה רבה לאשתי על הכל. ואני רואה שבכל פעם שהוא אומר תודה רבה לאשתי כולם מחייכים שם. שאלתי שם

על היין. תוספות אמנם לא מזכיר את הביטוי הזה אבל זה אותו עיקרון. היסוד של החיי אדם כתוב בתוספות. תוספות אמר שאף הם היו באותו הנס אומרים רק על דרבנן ולא על דאורייתא. אז איך יש מ"ד שנשים חייבות בהגדה? חיוב ההגדה כתוב בתורה, איך אישה חייבת בזה? חיוב עצמי של הגדה הם לא חייבות, אבל היות והם חייבות בד' כוסות וד' כוסות צריך לשתות על הסדר. וד' כוסות צריך לשתות על הסדר הכוונה היא על הסדר של אמירת שבחו של הקב"ה ולהודות לו בהגדה והלל אז ממילא הן חייבות.

כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח

אומר המהר"ל, הגמרא בברכות (לג, ב) אומרת שאחד ירד לפני העמוד ואמר הא-ל הגדול הגבור והנורא והאדיר והעזוז והיראוי החזק והאמיץ והודאי והנכבד, את כל השבחים. אמר לו רבי חנינא, סיימת את כל השבחים של הקב"ה? אתה לא יכול להגיד מעבר למה שאנשי כנסת הגדולה תקנו. שואל המהר"ל בגבורות, אז איך לגבי יציאת מצרים אומרים "וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח" גם שם יש את השאלה, סיימת את כל השבחים של הקב"ה? איך אתה אומר שכל המרבה הרי זה משובח? תגיד בדיוק את מה שתיקנו בהגדה. אומר המהר"ל חידוש נפלא, במקום שאתה בא למנות את גדולתו של הקב"ה, שם יש את השאלה, האם סיימת את כל שבחי הקב"ה? מה שאנשי כנסת הגדולה תקנו זה מה שאתה צריך לבטא בפה. אבל כשאתה בא להודות לקב"ה. לא לספר את המעשים שהוא עשה, אלא להודות, להודיה אין סוף. על זה אומרים בהגדה של פסח, כל המרבה לספר ביציאת מצרים, דהיינו את ההודיה וההלל לקב"ה על זה לא אומרים האם סיימת את השבחים?

אין אנחנו מספיקין

יש שאלה ידועה, איך בנשמת אומרים "אין אנחנו מספיקין" ואח"כ אנחנו אומרים "על כן אברים שפילגת בנו ורוח שנפחת באפנו הן הם יודו ויברכו" אמרנו אין אנחנו מספיקין להודות לך, ודקה אח"כ אתה אומר הן הם יודו? אני אמרתי פעם פשט, מה שאומרים קודם "אין אנחנו מספיקים" זה לפני שהזכרנו גם את "הרוח ונשמה שנתת באפנו", אבל אח"כ אומרים "רוח ונשמה שנתת באפנו הן הם יודו" אז אם אדם משתף את הרוח ואת הנשמה לדבר לפני הקב"ה אז הוא באמת יכול להודות לקב"ה. אבל כשהוא אומר "כל עצמותי תאמרנה" בלי רוח ונשמה, אז א"א להודות לקב"ה. הסבר אחר לשאלה הזאת, שאין אנחנו מספיקים להודות לך מסתמא, אבל כשאדם חי בתודעה שרוח ונשמה שנפחת באפנו, הכוונה היא שאנחנו מודים שכל מה שיש לנו זה בא ממך אז אדם כן יכול להודות לקב"ה. אבל הרב מגנס אמר לי פשט נפלא מאוד ע"פ המהר"ל הזה. שמה שאנחנו לא יכולים זה לשבח את הקב"ה, אנחנו לא יכולים לספר את כל השבחים. מה שאומרים אח"כ שהרוח

אומרת שאת שתיית ד' כוסות צריך לשתות על הסדר. הגמרא אומרת שאם שתה את הד' כוסות שלא על הסדר לא יצא ידי חובה. מה הכוונה ששתה ד' כוסות שלא על הסדר? אומר רש"י שהכוונה שאם הוא לקח יין בכמות של ארבע כוסות ושפך את הכל לכוס אחת ושתה בבת אחת את כל הד' כוסות, לא יצא ידי חובה. רוב הראשונים חולקים על רש"י ואומרים שהכוונה שהוא שתה ד' כוסות בלי להגיד את ההגדה בין כוס לכוס. החיוב של שתיית היין זה צריך להיות כסדר. דהיינו, על ההגדה. ולכן אם שתה בלי אמירת ההגדה בין כוס לכוס לפי רוב הראשונים לא יצא ידי חובה. אבל לפי רש"י שאם הוא שתה ד' כוסות אחת אחרי השני גם אם הוא לא אמר את ההגדה ביניהם הוא יצא ידי חובה. אומר החיי אדם, ההגדה של פסח זה לא חובה עצמית כמו ד' כוסות, כמו אכילת מצה. זה נספח לד' כוסות. היות וד' כוסות צריך לומר את זה על הסדר, אז כל מי שמחויב בד' ממילא הוא חייב לומר את ההגדה מפני ששתיית הד' כוסות אצלו יהיה כסדר. אישה חייבת בד' כוסות, וד' כוסות הרי צריך שישתו אותם על הסדר אז אתה מחייב אותם גם באמירת הגדה של פסח. אז לכן הגמרא לא אומרת אף נשים חייבות בהגדה של פסח. זה לא חיוב עצמי מצד עצמו אצל נשים. זה חיוב כדי שיאמרו את זה על הסדר. ובלי שאומרים הגדה בין כוס לכוס זה לא שתייה על הסדר. אז לכן הגמרא לא אומרת שזה מדין אף הן היו באותו הנס.

סעודת החג היא פרסומי ניסא

הנצי"ב מוולוז'ין בהגדה שלו שואל שאלה. למה הסעודה בלילה זה לא נחשב להפסק? לא עולה על הדעת לקרוא מגילה, באמצע לרדת לסעודה ואחרי הסעודה תמשיך לקרוא. מה פתאום בפסח הסעודה באמצע? אומר הנצי"ב, הסעודה זה חלק מפרסום הנס של החג. זה לא סתם לרדת לסעודה. זה חלק מהעניין, זה חלק מפרסומי ניסא זה לומר ולשתות היין ולאכול סעודה לכבוד החג הזה, לכן זה לא נחשב הפסק. לולא ההסבר הזה של הנצי"ב זה באמת היה נשאר בצ"ע גדול למה מפסיקים בין הכוסות באמצע.

אותו יסוד כתוב במפורש גם בתוספות בסוכה. אישה פטורה מהלל של סוכות ושל עצרת מפני שזה הזמן גרמא. מה דין האישה בהלל של ליל פסח? הרי הגדה מורכבת גם מהלל. אישה פטורה מהלל של סוכות, שואל תוספות למה היא חייבת בהלל של ליל פסח? אומר התוספות, תקנו ארבע כוסות לומר עליהם הלל והגדה. דהיינו חלק מאמירת ההגדה, שבחו של הקב"ה, זה גם לשבח ולהודות לקב"ה. מה זה הגדה? להודות לקב"ה. אתה מודה לקב"ה ע"י סיפור של מה שהיה, ואתה מודה לקב"ה ע"י אמירת ההלל. אומר התוספות בסוכה אם אישה חייבת בד' כוסות, תקנו את הד' כוסות כדי לומר עליהם את ההלל ואת ההגדה. אז תוספות אומר במפורש לא רק לגבי הגדה, אלא גם ההלל שאומרים בליל הסדר זה חלק מההגדה, זה חלק מההודיה שמודים לקב"ה. זה צריך להיות על הכוס. כמו שהגמרא אומרת שאין אומרים שירה אלא

הגמרא גם לא מזכירה שאישה חייבת בהגדה בגלל שאף היו באותו הנס, אז מה פתאום החינוך אומר שזה מצווה דאורייתא?

לחם שעונים עליו דברים הרבה

הגמרא אומרת שמצה נקראת לחם עוני. למה? שזה לחם שעונים עליו דברים הרבה. אומר רש"י, שהכוונה שאומרים עליו את ההגדה. וזו דעת שמואל במסכת פסחים (לו, א). אז מה רואים מרש"י? שלכאורה יש עוד סברה למה נשים יצטרכו לומר גם את ההגדה. אנחנו הזכרנו שהסברה היא בגלל שזה חלק מהד' כוסות שצריך לומר אותם על הסדר. לפי רש"י יש עוד סברה, מפני שהלחם צריך להיות לחם עוני, לחם שעונים עליו דברים הרבה. ואומר רש"י מה זה, שעונים עליו דברים הרבה, אז יש ראשונים שמפרשים שאומרים עליו את ההלל. רש"י אומר שזה ההגדה. אישה באכילת מצה ודאי חייבת. אבל איזה אכילת מצה? זו צריכה להיות אכילת מצה כזו שהיא לחם עוני שאומרים עליה את ההגדה. אז יכול להיות שזה הסברה של החינוך. לא רק כמו שאמרנו בשם הח"י אדם אלא יש פה עוד סברה. אלא הואיל ואכילת מצה צריכה להיות אכילת לחם עוני, לחם שעונים עליו דברים הרבה ואומר רש"י שהכוונה להגדה. אז ודאי שזה מחייב את כל מי שמחוייב במצה גם באמירת ההגדה. לפי הגמרא בפסחים לכאורה ההגדה לא קשורה רק לד' כוסות אלא גם למצה שהיא לחם עוני, שעונים עליו דברים הרבה ולפי רש"י זה אמירת ההגדה. אז ממילא היות ואישה חייבת באכילת מצה, והמצה צריכה להיות לחם עוני, והיא לחם עוני ע"י שאומרים עליה את ההגדה. אז יש לנו שני מחייבים חדשים בנשים שאע"פ שזה הזמן גרמא ולא אומרים שאף הם היו באותו הנס לגבי מצוות דאורייתא. אבל בגלל שזה לחם עוני שאומרים עליה את ההגדה ובגלל שאדם צריך לשתות את הד' כוסות על הסדר, והכוונה היא שבין כוס לכוס לומר את ההגדה, אז זה שתי סיבות שאע"פ שהזמן גרמא אישה תהיה חייבת לומר את ההגדה.

הידור בין

התקנה היא לשתות ד' כוסות, וצריך לעשות את זה בהידור. אבי זצ"ל היה מקפיד בכוס הראשונה שהיא גם כוס של קידוש, ויש כאלה שאומרים שהמצווה היא דוקא על יין ולא על מיץ ענבים אז לפחות את הכוס הראשונה הוא שתה יין. רק מי שיכול שישתה יין, מי שלא יכול שיערב עם מיץ ענבים, אבל לכתחילה מי שיכול, יש עניין יותר להקפיד בכוס הראשונה שהיא גם קידוש לכתחילה מי שיכול שזה יהיה יין ולא דברים אחרים.

הנשמה הן הם יודו שמה מדברים על ההודיה לקב"ה על המעשים שהוא עשה אתנו. אז כמו שהמהר"ל אומר שעל ההגדה ועל ההלל אפשר להרבות כמה שאתה יכול, כשאתה בא למנות את התארים שלו, את השבחים שלו, בזה אין אנחנו מספיקים, אבל לגבי הודיה כן אפשר.

יש סיפור על חסיד שבא פעם לרבי' מרוז"ן, ברוז"ן המנהג שמתפללים מאוד בנחת, לא כמו בקרלין. הגיע לשם איזה חסיד אחד וביקש רשות היות והוא מתפלל שם שהרבי' ירשה לו להתפלל כמו שהוא רגיל. אמר לו הרבי', אני מאוד מצטער, אבל אצלנו מתפללים בנחת אז תתפלל כמו כולם. כשהגיעו לנשמת בשבת, הוא לא יכל להתאפק והוא אמר נשמת כמו שהוא רגיל. אח"כ הוא ניגש לרבי' מרוז"ן לבקש ממנו סליחה שהוא עשה לא כמו שהוא אמר לו. אמר לו הרבי' הכל בסדר. כשמראש רצית לנהוג כמו המנהג שלך, אז זה לא המנהג שלנו. וכשאתה מתפלל אצלנו תנהג כמונו. אבל זה פשוט התפרץ לך, זה בא באמת מבפנים ולכן עשית בסדר.

עכ"פ זה מה שהבאנו בשם המהר"ל בתור הוספה שההגדה וגם ההלל זה חלק מההודיה לקב"ה, אומר התוספות בסוכה, אישה שחייבת בד' כוסות, הד' כוסות נתקנו כדי לומר אותם בהגדה ובהלל. זאת אומרת שתוספות בעצם הוא המקור לסברה שאומר הח"י אדם שאין חיוב עצמי של הגדה באישה כמו שכל אחד חייב, אלא רק מצד זה שהם חייבות בד' כוסות וד' כוסות צריך לומר אותם על הסדר. ועל הסדר הכוונה היא שבין הכוסות האדם יודה לקב"ה בנוסח ההגדה וגם בהלל, אז זה הסיבה לחייב את האישה.

מהות ההלל של ליל הסדר

הגמרא בערכין (י, א) מונה את כל הימים שבהם אומרים את ההלל. שואל הר"ן בפסחים, למה לא כתוב שם גם את ההלל של ליל הסדר? "וכי תימא והא בגמרא דילן בערכין תני רבי שמעון בן יהוצדק שמונה עשר יום היה גומר בהם את ההלל ולא קתני לילה ראשון של פסח". לפי הח"י אדם, לפי התוספות בסוכה זה הפלא ופלא. זה הלל שבא כתוצאה מזה שתקנו שד' כוסות יהיו תוך כדי אמירת ההגדה והלל. אז זה לא כמו הלל של יו"ט שמונים בשונה עשר יום. "דהתם ההלל על עשיית מצווה לא קתני". מה הפשט הלל על עשיית מצווה לא קתני? זה לא חיוב מצד עצמו. זה כדי ששתית הכוסות יהיה על הסדר, זה כמו שהתוספות אומר שתקנו את ההלל ואמירת ההגדה כמו שאין אומרים שירה אלא על היין אז זה לא חיוב עצמי כמו במצה, חיוב עצמי כמו בד' כוסות. לכן זה לא כתוב באותה משנה שמונה את כל הימים שבהם גומרים את ההלל. אמרתי שהמנחת חינוך שואל מאיפה החינוך הוציא שמצות ההגדה נשים חייבות מדאורייתא מפני שהתוספות כתוב במפורש שבאמירת ההגדה אין את הסברה של אף הם היו באותו הנס?